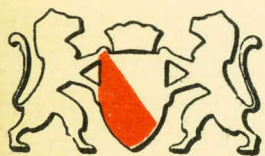
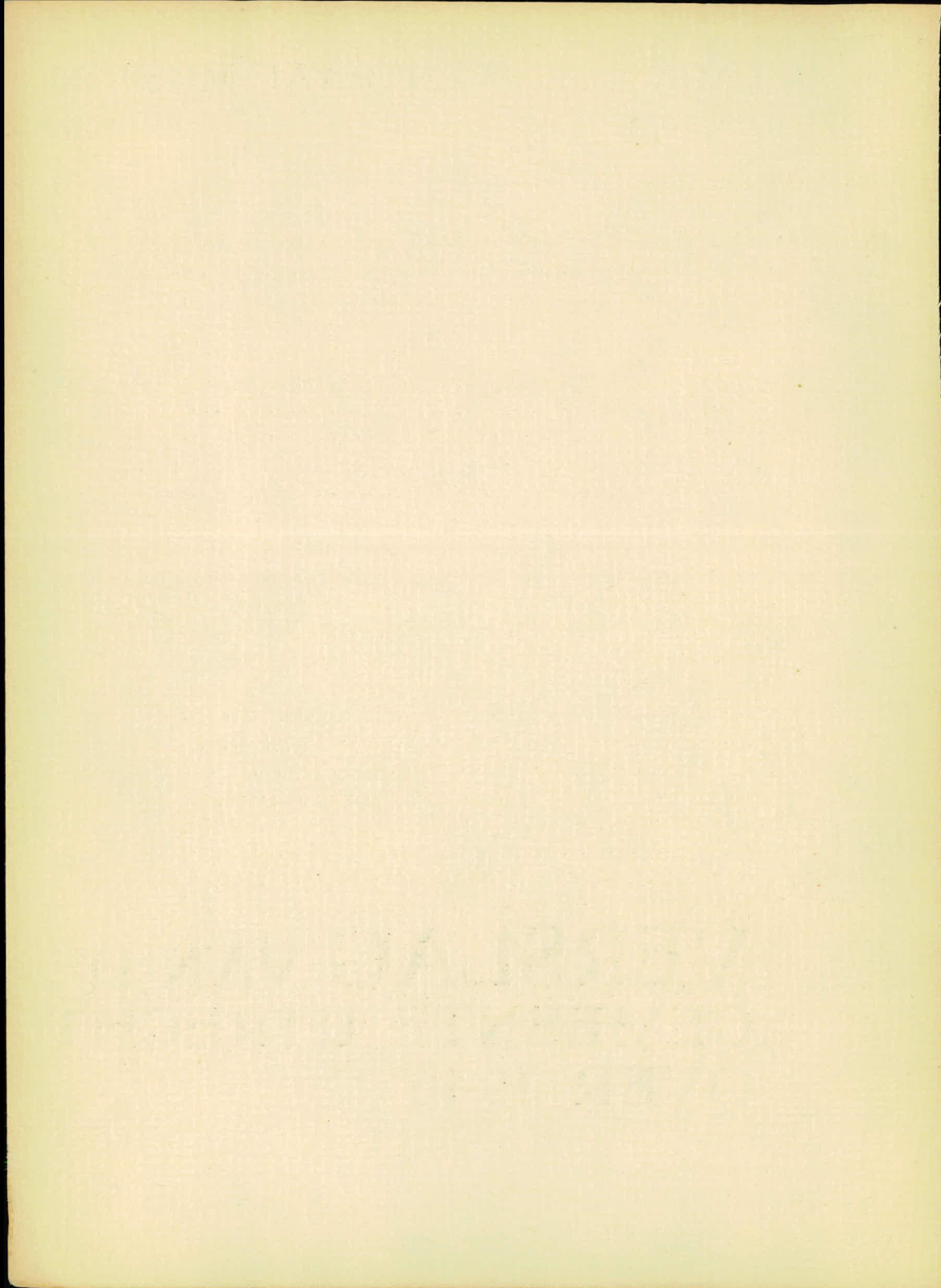

17^E BIJLAGE.

CENTRAAL MUSEUM

**VERSLAG VAN DE
GEMEENTE UTRECHT
OVER 1946**

Aan de wetenschappelijke assistent Dr. R. van Luttervelt werd met 1 Augustus eervol ontslag uit gemeentedienst verleend wegens zijn benoeming tot conservator aan het Rijksmuseum te Amsterdam. Dr. van Luttervelt heeft in een werkzaamheid van gedurende bijna 6 jaar door zijn grote ijver en toewijding en door zijn kunstwetenschappelijk inzicht en historische kennis het belang van het Centraal Museum ten zeerste gediend. De assistent B. J. Schokkenkamp werd in Februari in militaire dienst opgeroepen; in zijn plaats werd met ingang van 1 Mei tijdelijk aangesteld de heer A. J. Hoeffelman. In overleg met de Advies-Commissie voor de personeelsbezetting werd het ambt van conservator aan het museum, dat sinds 1941 niet meer was vervuld, wederom ingesteld; als zodanig werd per 1 Augustus drs. K. G. Boon benoemd. Daar de heer Boon nog verbonden bleef aan de „Stichting Nederlandsch Kunstbezit” te Amsterdam was hij tot 1 Januari 1947 slechts voor de helft van het aantal wekelijkse werkuren werkzaam. De assistente mej. J. M. J. Mulder werd met ingang van 1 Januari bevorderd tot adjunct-commies. Op haar verzoek verliet zij de dienst van het museum op 1 December; in de vacature werd door ruil voorzien door de aanstelling per zelfde datum van mej. J. P. Frijlink, adjunct-commies bij de Keuringsdienst van Waren voor het gebied Utrecht. Om in de leemte van de fotografische verzameling van het museum, die door het bombardement van Den Haag op 3 Maart 1945 verloren was gegaan, weer te voorzien, werd thans een eigen bedrijf opgezet, waarvoor op 1 October mej. M. A. H. van Es als assistente in dienst trad. Tot suppoost in vaste dienst werd benoemd per 9 October J. Timmer. Tot suppoost in tijdelijke dienst werden aangesteld per 1 Januari M. van de Peppel, per 7 April N. de Ruiters. De laatste kwam in de plaats van M. H. Mostert, die, sinds 1930 aan het museum verbonden, thans de dienst met pensioen heeft verlaten, nadat hij sedert 7 April 1944 door ziekte zijn werk-

*Aan Heren
Burgemeester en Wethouders
van Utrecht.*

zaamheden niet meer had kunnen verrichten. De suppoost R. Sterkenburg, die na de bevrijding niet meer naar het museum was teruggekeerd, werd per 3 April overgeplaatst naar de Gemeentelijke Bouwen Woningdienst; in deze vacature werd voorzien door de aanstelling per 8 April op arbeidscontract van D. A. de Fluiter. De hulpsuppoosten N. A. Brouwer, H. van der Vliet en J. Helmans werden met ingang van 1 December, wat dienstrooster betreft, gelijkgesteld met de overige suppoosten. Als hulpsuppoosten voor de Zaterdagmiddag en voor Zon- en feestdagen kwamen per 22 Juni in dienst H. Hessel, T. van Loveren en A. van Doorn, per 1 September B. H. Dage. A. van Doorn nam op 24 Augustus ontslag; in zijn plaats werd met ingang van dezelfde datum H. J. Bleijenberg benoemd. B. H. Dage verliet de dienst op 6 October, in deze vacature werd voorzien door de benoeming per 2 December van J. Lagerweij. Als bewakers werden per 28 Juli aangesteld H. Reuterink, J. van Nes, W. Menthén en D. H. Das, welke laatste per 24 November ontslag nam, waarna per 1 December in zijn plaats A. Westendorp werd benoemd.

Gebouwen.

Met het herstel van het museumgebouw, dat zich door de oorlog vooral aan de buitenzijde in een vervelozende en gehavende toestand bevond, werd een begin gemaakt. Aan de tuinzijde werden de ramen en kozijnen gelakt, voor zover nodig, van nieuw hout en glas voorzien. Op de bovenverdieping werd de timmerwerkplaats omgebouwd tot foto-atelier en afgesloten. In het dienstlokaal der suppoosten werd een vaste wastafel aangebracht. Het zal ten spoedigste nodig zijn een timmermanswerkplaats te vinden, nu de suppoost, die met deze werkzaamheden belast is, in de kelder moet werken, hetgeen ten eenenmale onvoldoende is door gebrek aan licht, terwijl het lijmen van meubelen daar niet gelukt. Met het Aartsbisschoppelijk Museum kwam een ruil tot stand van depôtruimte op de Fundatie van Renswoude. Aan het Centraal Museum werd een zaal aldaar afgestaan, waarvoor het Aartsbisschoppelijk Museum de bovenverdieping van

de westelijke vleugel van het Catharijneconvent kreeg als depôt voor het Museum van Nieuwe Religieuze Kunst. Een kleine kamer op de eerste verdieping der Fundatie, tot dusver als depôtruimte bij het museum in gebruik, werd aan het Ambachtskinderhuis afgestaan voor het inrichten van een ziekenkamertje. De schuur en het afdak in de tuin van de Fundatie, tot dusver in gebruik van het museum voor berging van kisten en handwagen, moest worden ontruimd, daar de tuin voor kinderspeelplaats werd ingericht. De handwagen wordt tijdelijk in de gang van het depôt in de school aan de Doelenstraat opgeborgen, totdat hiervoor nieuwe ruimte zal zijn verkregen. Het ligt in de bedoeling de meest mogelijke spoed te betrachten de achter het museum gelegen kazernegebouwen te verkrijgen en deze in te richten zowel voor tentoonstellingsruimte als voor depôt. Op 10 Augustus werd aan Burgemeester en Wethouders een voorstel gedaan, in verband met een dergelijk verzoek van de Fundatie van Renswoude, tot aanleg van P.E.G.U.S.-verwarming over te gaan. De centrale verwarming van het museum is zeer verouderd, geeft grote onkosten en slechte verwarming.

Alle brandblusmiddelen werden gecontroleerd en in orde bevonden. In de westelijke vestibule werd een handblus-apparaat bijgeplaatst.

Brandblusmid-
delen.

De toestand der verzamelingen na de oorlog mag niet ongunstig genoemd worden, hoewel door verhuizing en berging elders beschadigingen niet uitbleven. De schilderijen hebben minder geleden dan de meubelen. Aan de verbetering van deze laatste wordt regelmatig gewerkt door de suppoost-meubelmaker. Door de heer Schuur, restaurateur van schilderijen voor het museum, werden ter plaatse nagezien en gevernist de volgende schilderijen: Ch. Toorop, Familiegroep, R. Hynckes, Stilleven en Dick Ket, Stilleven. Door een ongeluk werd het houten St. Maarten-beeld ernstig beschadigd; het werd echter door de restaurateur van het Rijksmuseum met de uiterste

Materiële toe-
stand der ver-
zamelingen.

zorg hersteld, zodat de breuken niet meer zichtbaar zijn. Kleine reparaties werden als steeds door het personeel verricht.

In het afgelopen jaar was het hoofdbestanddeel der werkzaamheden wederom gewijd aan verschillende tentoonstellingen, die ten getale van vijf als volgt werden gehouden:

I. Van 18 Februari—3 Maart werd een Indische tentoonstelling als onderdeel van de „Nederland helpt Indië”-week georganiseerd door de Utrechtse studenten. Zij gaf een inzicht van hetgeen de Nederlanders in Indonesië op medisch, hygiënisch, economisch en handelsgebied hebben tot stand gebracht.

II. Het Genootschap Architectura et Amicitia te Amsterdam exposeerde van 27 April—26 Mei het werk van zijn leden, in hoofdzaak architectuurontwerpen in foto en tekening, daarnaast ook beeldhouwwerk, wandschilderingen, naaldwerk e.d.

III. De grote zomertentoonstelling was gewijd aan het „Herwonnen Kunstbezit” — 22 Juni—22 September — bevattende een keuze uit de uit Duitsland teruggevoerde kunstschaten.

IV. Zij werd gevolgd door „Het Nederlandsche Boek door de eeuwen”, welke tentoonstelling werd ingericht door de vereniging „Museum voor de Grafische Vakken” (18 October—10 November). Gelijktijdig hiermede toonde het Centraal Museum in twee zalen een kleine expositie van Papier en Knipwerk, van vroeger tijd tot heden.

V. Tenslotte nam de Studentenvereniging „Unitas Studiosorum Rheno-Trajectina” ter gelegenheid van haar 7e lustrum in haar feestprogramma op een tentoonstelling van „Moderne Kunst uit particulier bezit te Utrecht”, waartoe de directie van het museum gaarne haar medewerking verleende (16 November—8 December). Eerst tegen Kerstmis kon de eigen verzameling moderne kunst en oude kunstnijverheid, waaronder vele belangrijke nieuwe aanwinsten in het afgelopen jaar waren te boeken, aan het publiek worden getoond.

Het behoeft geen betoog, dat de tentoonstelling „Herwonnen Kunstbezit” de kroon spande. Meer dan 13.500 bezoekers hebben van hun belangstelling blijk gegeven voor het onvolprezen werk, dat de „Stichting Nederlandsch Kunstbezit” heeft gedaan om de door de Duitsers uit particulier bezit geroofde of op onrechtmatige wijze met Nederlands geld „gekochte” kunstwerken naar ons land terug te brengen. Slechts een zeer klein deel van deze grote rijkdommen kon tentoongesteld worden, eerst in het Mauritshuis, daarna in Utrecht, vervolgens nog in Eindhoven. Deze expositie werd door vele bijzondere instanties en door buitenlanders met een speciaal bezoek vereerd: o.a. door de Oudheidkundige Bond, door het Internationaal Congres van Diaconesseninrichtingen, ehz. De Gemeente Utrecht heeft ter gelegenheid van het lustrum der Utrechtse Universiteit op 13 Juli een ontvangst voor genodigden in het museum gehouden, waarbij deze tentoonstelling in het middelpunt van de belangstelling stond. Een groep van jonge sportslieden uit Willesden, dat de stad Utrecht heeft geadopteerd, bracht onder leiding van hun waarnemend-burgemeester een bezoek aan Utrecht; te hunner ere werd op 31 Mei een officiële ontvangst in het museum gehouden.

Op initiatief van de onderdirecteur van het Gemeente-Museum te 's-Gravenhage, de heer D. Balfoort, werden pogingen in het werk gesteld ook in het Centraal Museum debutantenconcerten te doen plaats vinden, welke met succes bekroond werden. Te beginnen met 14 December werd maandelijks een debutantenconcert gegeven in de kapel van het Aartsbisschoppelijk Museum, daartoe door het bestuur dezer vereniging welwillend afgestaan. Deze concerten, in samenwerking met Den Haag georganiseerd door de heer De Moleenaar, staan onder leiding van het Collegium Ultrajectinum, afd. Kamermuziek. Zij worden uitgezonden door de K.R.O.

De directrice vertegenwoordigde ons land te Antwerpen van 20—26 Mei bij de tentoonstelling „Van Hieronymus Bosch tot Rembrandt”, welke door de culturele samenwerking der beide landen

gedurende twee maanden te Brussel en te Antwerpen werd gehouden.

Met ingang van 1 October kon door de aanstelling van mej. M. van Es als fotografisch assistente een begin gemaakt worden met een eigen fotobedrijf, nadat het nodige materiaal hiervoor was aangeschaft. Het laat zich aanzien, dat deze opzet het museum zeer ten goede zal komen. In samenwerking met mej. van Es kon de directrice de gids voor de costuum-afdeling aan het einde van het jaar groten-deels persklaar maken; ruim 30 platen en een 40-tal kleine opnamen werden voor deze uitgave gemaakt. Mej. van Es heeft de administratie van de fotografische verzameling op zich genomen en het kaartsysteem daarvan bijgewerkt.

In het afgelopen jaar is de vraag naar rondleidingen, niet alleen voor belangrijke tentoonstellingen, doch ook voor het bezoeken van de permanente verzamelingen van het museum, in hoge mate toegenomen. Hieraan blijkt steeds meer behoefte te bestaan. De assistent A. J. Hoeffelman is met deze rondleidingen belast, terwijl hem bovendien de zorg voor de bibliotheek en de regelmatige aanvulling van bescheiden en notities over Utrechtse oude kunst is opgedragen.

Door de conservator K. G. Boon werden de werkzaamheden voor de tweede druk van de schilderijencatalogus voortgezet.

Nog steeds blijft de bewaargeving van particulier kunstbezit enige administratie vragen. Hoewel ook dit jaar verscheidene particulieren hun bezit konden terugnemen, kunnen anderen door gebrek aan woonruimte hiertoe nog niet overgaan. Het aantal dezer bewaargevingen bedroeg aan het einde van het jaar nog 14.

De Museumcommissie vergaderde in het afgelopen jaar op 1 Mei en op 14 November.

Aanwinsten en verliezen.

Het museum werd in het afgelopen jaar op bijzondere wijze met legaten en bruiklenen bedacht. In de eerste plaats verdient vermelding het legaat van de dames S. en M. Royaards te Huis ter Heide. Behalve een aantal fraaie schilderijen van Nederlandse en Franse

meesters uit de Romantische school bevatte dit legaat enige antieke meubelen van voortreffelijke qualiteit (Friese kast, rozenhouten secretaire e.d.) terwijl onder de 19e-eeuwse stukken vooral de mahoniehouten boekenkast, tevens schrijfbureau met berging voor tekeningen, naar ontwerp van en gemaakt voor de Utrechtse architect Christiaan Kramm, van historische betekenis is. Uit dezelfde collectie werd enig Loosdrechts porcelein verworven, waarbij vooral 41 borden met blauw Chinees landschapsdecor, nagevolgd naar dito Chinese schalen, die eveneens deel van het legaat uitmaken, als een zeldzaam product der Loosdrechtse fabriek genoemd mogen worden. Het bruikleen van de heer W. G. Th. H. van Sorgen te De Bilt, bestaande uit een belangrijke collectie Chinees porcelein, geëxposeerd in een monumentale porceleinkast, keerde na de oorlogsjaren weer in het museum terug, thans vermeerderd met waardevolle Saksische en Loosdrechtse theeserviezen en een 80-tal stukken zilver-speelgoed, eveneens in een wortelnoten porceleinkast geëtaleerd. Van geheel ander karakter, maar niet minder aantrekkelijk ter opluistering van de museumzalen is het bruikleen van de heer en mevrouw Maas-Köhler, die wegens vertrek naar Zuid-Afrika een deel van hun destijds als museum toegankelijk gestelde particuliere verzameling te Maarssen thans aan het Centraal Museum aanboden. Het bestaat uit een zeldzame collectie middeleeuws Moors en Rhodesisch aardewerk en uit enige zeer fraaie 16e- en 17e-eeuwse meubelen. Een systematische opsomming van het verworvene volgt hieronder.

Ten geschenke werden ontvangen:

Wit geschilderde poppenwieg, -vuurmand en luiermand, $\pm$ 1850, van Mevr. C. Bienfait-Cremer te Helmond; versierd bloemenbakje (fabriek De Distel), $\pm$ 1910, van G. v. d. Gaast te Utrecht; oranje satijnen avondjapon, 1908, van Mevr. H. Waller-Pierson te Utrecht; een paar witte babyschoentjes, geweven armlus van een rijtuig en geweven band van portierraampje, 19e eeuw, van Mej. M. E. Harden-

berg te Utrecht; eetlepel met het gekroonde Utrechtse wapen en de letters I. N., 17e eeuw, van W. v. d. Wel te Utrecht; 180 tekeningen en aquarellen: Utrechts Meester, Zwartkrijttekening, $\pm$ 1750, D. van der Burg, 9 roodkrijt-, 3 potlood- en 1 gewassen tekening, $\pm$ 1760, H. van Veldhoven, 6 roodkrijttekeningen en 1 zwart en wit krijttekening, $\pm$ 1760, P. Singer, 5 Roodkrijttekeningen, $\pm$ 1780, Mr. G. L., 1 Sepiatekening, $\pm$ 1750, W. Honskes, 1 Aquarel, $\pm$ 1800, Utrechts Dilettant, 9 roodkrijt-, 2 gewassen sepiatekeningen, 2 tekeningen in O.-I. inkt en 2 aquarellen, $\pm$ 1810, Utrechts Copiist, 1 Wit en zwart krijttekening, $\pm$ 1835, Utrechts Dilettant, 2 gewassen sepiatekeningen, $\pm$ 1850, D. J. Martens, Gedeelten van een schetsboek (aquarellen), 16 aquarellen, 15 roodkrijt-, 3 potlood-, 23 gewassen O.I. inkttekeningen, 4 pastels en 1 gouache, $\pm$ 1780, J. C. Martens van Sevenhoven, 26 Sepia-, 22 krijt-, 8 gewassen O.-I. inkttekeningen, 6 aquarellen, 8 potloodtekeningen en schetsen, $\pm$ 1825, Nederlands Meester, Uitgeknipt silhouet van een officier, $\pm$ 1820, van Jhr. Mr. A. M. Martens van Sevenhoven te Arnhem; 3 Waaiers, $\pm$ 1885, van Mevr. M. C. Schippers-Jeltes te Amsterdam; Otto van Rees, Zelfportret in atelier, 1927, van het Genootschap Kunstliefde te Utrecht, ter gelegenheid van zijn 60e verjaardag (April 1944); 2 verguld bronzen Empire kronen, van de Erven J. J. M. Chabot; een paar witte kinderschoentjes en dito babymutsjes, 19e eeuw, van Rooseboom te Utrecht; een paar besnijdenisstoelen in Louis XVI-stijl, van de Ned. Isr. Gemeente te Utrecht; penning van de Inhuldigingsfeesten te Utrecht en een draagteken van het Centraal Comité, 1898, van Mej. J. L. de Beer te Utrecht; witlinnen kinderjurk, 2 tulen ondermouwttjes en 7 stukken kant, $\pm$ 1830, van Mevr. C. Schöttelndreier te Utrecht; 2 iepenhouten gruttersmaten met strijkstokken van D. H. Das te Utrecht; 2 linnen merklappen, 1745 en 1767, japon van geruite tafzijde, 2 speldenkussens, kralen- en herenbeursje van zijde, koperen tondeldoos, hoedenborsteltje in étui, centimeter in ivoeren étui, ivoeren doosje met achter glas versierd deksel, ovalen medaillon met

initialen P.A.A. v. B., zilveren houder met instrumenten voor het schoonmaken van een pijp, zilveren ceintuurhaak met schaar, zilveren breipenhouders, groenzijden waaiertje, ingelijst knipwerk (zg. Bave-laartje), verzameling knipwerkfiguurtjes, alles 19e eeuw, van Mej. C. J. Trommel te Utrecht; koperen duit, Utrecht 1736, van M. van Leeuwen te Katwijk aan Zee; beschilderd glazen hor, 1830, van Begram van Eeten te Oosterbeek; papieren huwelijksknipsel van het huwelijk van Mej. C. S. en de Heer H. D. B., 1802, van Mevr. de Wed. Heilbronner te Utrecht; 8 tuinstoelen en -tafel, 19e eeuw, van de familie Martens van Sevenhoven te Utrecht.

Legaten:

5 Schilderijen: A. Scheffer, Christus als verlosser, 1846, en Christus als beschermers der zwakken, 1846, S. L. Verveer, Gezicht op Scheveningen, 1859, E. van Heemskerck van Beest, Zeegezicht bij Veere, 1860, A. Bonheur, Schapen in het bos, 1860, eikenhouten, z.g. Friese kast, met 2 deuren, eind 17e eeuw, rozenhouten secretaire, versierd met inlegwerk en lakpanelen, 1780, mahoniehouten linnenpersje, speelgoed, 2e helft 18e eeuw, mahoniehouten staande klok met zilveren wijzerplaat, $\pm$ 1800, mahoniehouten schrijfbureau en boekenkast, afkomstig van Arch. Kramm, 1830, eikenhouten consoleklok, versierd met schildpad en verguld koper, in Louis XV-stijl, $\pm$ 1860, rozenhouten, kleine ronde tafel en dito handwerktafeltje, $\pm$ 1860, ebbenhouten, met schildpad en inlegwerk van metaal versierd, penantkastje, 1875, 2 zilveren kandelaars, Haagse keur, 1774, kom van Chinees porcelein met blauw decor, zg. Klapmutskom, achthoekige kom van Chinees porcelein met blauw decor, Chinees porceleinen schaal met zilveren hengel, 3e kwart 18e eeuw, ivoer, a-jour gesneden waaier, met initialen W.C.R. (W. C. Royaards), 1e kwart 19e eeuw, 41 schalen met blauw Chinees landschapsdecor, Loosdrechts porcelein, 17 schalen met hetzelfde decor, Chinees porcelein, theeserviesje, bestaande uit theepot, melkkan, suikerpot, spoelkom,

pattipan, 2 kopjes en 1 schoteltje, gemerkt Amstel, MOL, alles 18e eeuw, van de Dames S. en M. Royaards te Huis ter Heide; W. H. v. d. Wall, Marmeren beeld, vrouw gezeten op een dolfijn, 1782, van Mr. R. C. G. M. Baron de Bieberstein Rogala Zawadsky te 's-Hertogenbosch.

Aangekocht uit het Museumfonds werden:

J. G. van Bronckhorst, Portret van de dichter Matthias van Merwede, ets, 1650; G. van de Passe I, Interieur met gezelschap aan tafel, gravure, $\pm$ 1610; L. C. Hora Siccama, 7 etsen: Waterval te Ruhla, 1864, Conduit d'eau sur le Techn. Pyrs. ors., 1869, Montalba, Pyrs. ors., 1870, Le meunier de Ceret, Pyrs. ors., 1875, In het Zeister Bosch, 1875, Aan de Vecht, 1876, „Mes rosiers en hiver”, politieke spotprent, 1878; A. Grolman, 2 litho's: Gezicht op Nieuwendam, $\pm$ 1910, Landschapje met boerderij, $\pm$ 1910; J. Gabriëlse, 4 litho's: Meisje en kind aan het strand, $\pm$ 1910, Kop van een oude man, $\pm$ 1910, 2 caricaturale voorstellingen: „Verkeer op straat”, $\pm$ 1905, en „Kunstbeschouwing”, $\pm$ 1912; E. Adriani-Hovy, Gezicht op de Oosterkade te Utrecht, schilderij, 1929; J. Limpers, Zittende naakte vrouwenfiguur, terracotta, 1940; Chr. Lebeau, Kelkvormige glazen siervaas, 1940; draagteken van de Senatus Veteranorum van het Utrechts Studentencorps, zilver, 1814; halve Ned. ducaton, Utrecht 1780, zilveren Ned. gulden, Utrecht 1782, halve Ned. gulden, Utrecht 1773, vierde Ned. gulden, Utrecht 1794, dubbele stuiver, Utrecht 1789, zilveren duit, Utrecht 1781.

Overgedragen werden:

18 Vloertegels van rode aarde benevens een tegelfragment, 13e eeuw, bonte tegel met vaasmotief, 17e eeuw, pot van rode aarde, 15e—16e eeuw, tufstenen hoofdkussen, 10e eeuw, 4 fragmenten van gevelversieringen van de St. Nicolaaskerk, 2 haardstenen, 16e eeuw, halfronde haardsteen met rijksadelaar, 1551, langwerpige kogelpotje,

6e—10e eeuw, 3 zalfpotjes van lichtgele aarde, 17e eeuw, geglazuurd kopje met oor van lichtgele aarde, 17e—18e eeuw, geglazuurd kannaetje van lichtgele aarde op drie pootjes en gedeeltelijk geglazuurde schaal van lichtrode aarde, 17e eeuw, ongeglazuurde kan van donkerrode aarde met door vingerindrukken gevormde voet, 14e—16e eeuw, geglazuurd Jacobakannaetje van lichtgele aarde, 15e—17e eeuw, fragment van een kopje van Delfts aardewerk, 18e eeuw, door Gemeentewerken.

In bruikleen aan het museum ontvangen werden:

In leer gebonden bijbel, gedrukt bij H. en J. Keur te Dordrecht, 1686, van J. A. Deetman te Utrecht; 87 stuks zilveren speelgoed, een collectie glaswerk, 18e—19e eeuw, zilveren groentelepels, zilveren mergpijp, een collectie blauw Chinees, een collectie bont Chinees, een collectie Amstel, Loosdrechts en Saksisch porcelein, 6 Engelse, blauw gedecoreerde, porceleinen fruitmandjes, wortelnoten porceleinkast, waarvan de onderkast met 2 deuren, grote wortelnoten porceleinkast, waarvan de onderkast met 4 deuren 2 chippendale, met rood trijp beklede stoelen, alles 18e eeuw, van W. G. Th. H. van Sorgen te De Bilt; koffie en theeservies, beschilderd met vogeldecor, de randen met vergulde versiering, Haags porcelein, ± 1785, fruitschaaltje met onderschaal, Engels porcelein, 18e eeuw, 6 grote en 2 kleine versierde glazen, 18e—19e eeuw, van Mevr. J. E. C. Groenewegen-Gosler te Leidschendam; 3 schilderijen: K. Andrea, Veldbloemen, ± 1940, M. Campigli, „Le tre sorelle”, 1931, en Egyptische vrouwenkop, 1938, van Mr. W. G. F. Jongejan te Den Haag; 2 schilderijen: J. C. Droochsloot, Haven met figuren en landschap, 17e eeuw, J. van Ravenswaay, Stal met schapen, 19e eeuw, van S. J. van Ewijk van de Bilt te Eefde; pot van rode aarde en 2 potten van grauwe aarde, 11e—14e eeuw, van Mr. F. J. van Beek Calkoen te Baarn; 7 schilderijen: Hart Nibbrig, Korenveld met schoven, W. de Zwart, Landschap met kerk, O. Mendlik, Portret

van Mevr. Lens-Enders, Zeegezicht bij maanlicht, Zeegezicht bij rotsige kust, Zeegezicht, Gezicht op bollenvelden, van Dr. C. Th. Lens te Arnhem; Walter Vaes, Witte pot met anemonen, schilderij, van Mevr. C. Vreede-de Stuers te Bennekom; 2 schilderijen: J. Weenix en J. de Baen, Portretten van Gillis Valckenier en Jacoba Ranst, Nederlands Meester, Portret van Mej. Hooft, 17e eeuw van Jhr. H. J. P. Hooft Graafland te Utrecht; koperen keteltje, 14e eeuw, eikenhouten Gotische kist, 15e eeuw, beeldgroep van Lindenhout, Hl. Anna met Hl. Maagd en Christuskind, 8 koperen kandelaars, 7 Moorse schotels met arabesken decor, Moorse kan met arabesken decor, 3 Rhodische sierborden, 1 Rhodische kan, 16e eeuw, eikenhouten Renaissance-kast met 5 deuren, notenhouten, Hollandse Renaissance-stoel, notenhouten armstoel, 17e eeuw, 2 donkerrood gebloemde trijpen kussens, 18e eeuw, eikenhouten (tot vitrine verbouwde) Gotische kist, van de Heer en Mevr. Maas-Köhler te Kenya (O.-Afrika); Charley Toorop, Portret van Mevr. van Ravesteyn met haar 3 kinderen, schilderij, van Mevr. D. van Ravesteyn-Hintzen te Amsterdam; A. IJsselsteyn, Jongensportret in Romeinse kleding, schilderij, 1663, van Jkvr. A. E. van Rappard te New-York; J. E. Karsen, „Zaansch buurtje aan het water”, schilderij, van A. Waller te Lunteren.

Opnieuw in bruikleen aan het museum ontvangen werden:

Utrechts Meester, Drieluik met Christus aan het kruis en op de luiken de Hl. Gregorius en de Hl. Christoffel, 1460, van het Rijksmuseum te Amsterdam; Zuid-Nederlands Meester, Maaltijd van de Heeren van Liere te Antwerpen, 1523, C. Jonson van Ceulen, Portretten van Willem Baron van Liere en van zijn vrouw Maria van Liere-van Reigersbergen, 1651, van Jkvr. J. Baronesse van Wassenaer te Bennekom; Jan Sluyters, 4 Schilderijen: Portret van Mevr. van der Vuurst de Vries, Zittend meisje met beker, Zittend naakt,

Zittend naakt met rode shawl, van Dr. H. van der Vuurst de Vries te Utrecht.

In bruikleen van het museum gegeven werden:

Aan de Directie van Gemeentewerken, Utrecht: G. van Santen, 2 Schilderijen: „Gevecht tusschen Bréauté en Lekkerbeetjen”;

Aan het Utrechts Universiteitshuis: Friese eikenhouten kast, 17e eeuw, rozenhouten secretaire, 18e eeuw, mahoniehouten schrijfbureau, 19e eeuw, C. C. Dommershuizen, Zeegezicht;

Aan het Stadhuis, Utrecht: A. van Everdingen, Weidelandschap, J. H. L. Meyer, Zeegezicht, eikenhouten kast met 2 deuren, zg. Utrechts type, 17e eeuw, M. A. J. Bauer, Moskee-ingang, ets, J. Veyrassat, Het binnenhalen van de oogst, L. Apol, Winterlandschap, Jo Koster, Stilleven met Delftse schotel, A. G. A. van Rappard, Voorstudie voor de steenfabriek „Ruimzicht”, T. van Ham, Riviergezicht bij Lent, litho, G. ter Horst, De Duitse inundaties, 1945, aquarel, A. Pieck, Oude polka, ets, A. J. van Boekhoven-Leydenroth, Winterlandschap, J. van der Borch, Bloemenstilleven, A. Briët, Strandgezicht, A. van Everdingen, Landschap met boerin en koeien, 3 bonte Delftse borden, 18e eeuw, eikenhouten commode, zg. Luiks meubel, 18e eeuw, bronzen vijzel, 1601, grote Chinese kom, 18e eeuw, J. van Ham, Het Geertekerkhof te Utrecht, 1941, R. P. Tonneyck, De Vismarkt te Utrecht, F. Bol, Jonge vrouw als Diana, J. Gabriëlse, Mansportret, H. W. Mesdag, Strandgezicht, H. Bloemaert, Mercurius en Argus, H. Bloemaert, Biddende Petrus, Voorstelling van de Beëdiging der Gecommitteerden op de Neude, 1786, Voorstelling van de Beëdiging der nieuwe Regeringsleden op de Neude, 1786, Voorstelling van een oefening van Pro Patria et Libertate, 1784, J. Hoevenaar, Duindistels, aquarel, 5 Chinese theebussen, 19e eeuw, W. Moorrees, Rust gedurende de mars der Utrechtse Schutterij en Artillerie-manoeuvre der Utrechtse Schutterij;

Aan de Christelijke Kweekschool Rehoboth, Utrecht: Utrechts

Meester, Uitzending der Apostelen, J. de Veer, Aanbidding der herders, H. Goltzius, Ecce Homo, P. Bor, Kruisafnemings;

Aan het Gewestelijk Arbeidsbureau, Utrecht: Nederlands Meester, Portret van een meisje, Monogrammist C. K., Familiegroep;

Aan de Kinderrechter van het Arrondissement, Utrecht: J. C. K. Klinkenberg, Stadsgezicht te Middelburg, D. P. van Lokhorst, Schapen, Jkvr. J. van de Poll, Stilleven met Zweedse vlag, A. van Beerstraten, Zeehaven met Utrechtse Mariakerk, M. Wiegman, Landschap te Bergen, aquarel;

Aan het Gemeentelijk Huisvestingsbureau, Utrecht: J. D. Hendriks, Muurhuizen te Amersfoort.

Uit bruikleen aan het museum teruggenomen werden:

18e-eeuws Tasje met gouden beugel, 3 gouden snuifdozen, door W. G. Th. H. van Sorgen te De Bilt; Nederlands Meester, Rivierlandschap, 1825, door het Stedelijk Museum te Amsterdam; gobelin met de „Brand van Troje”, door Mevr. M. Vinke-van der Liet te Nieuwersluis; L. Eland, Indisch landschap door P. J. Huijgens te Utrecht; J. J. Eeckhout, De gevangenneming van Jacoba van Beieren, door P. H. Koolhaas te Utrecht; Empire bureau, 4 Voltaire-stoelen, kamferkist met koperbeslag, door Ir. N. van Bredehoff de Vlieg te Den Haag; M. W. van der Valk, Gezicht op de plas, door Mej. C. A. B. Herwerden te Utrecht; C. van Cuylenburgh, Portretten van Mr. S. de Jongh van Son en van Mevr. de Jongh van Son-Hahn, 1770, Fr. Wicart, Portretten van Kolonel Leonard de Jongh en van Mevr. de Jongh-van Son, 1770, door A. van Son te Utrecht.

Uit bruikleen van het museum terugontvangen werden:

Van het Gewestelijk Arbeidsbureau, Utrecht: G. van Honthorst, Dood van Seneca, Utrechts Meester, 16e eeuw, Voetwassing.

Uitgeleend aan tentoonstellingen en wederom terugontvangen werden:

J. van Scorel, Portretten van 5 leden der Utrechtse Jeruzalems-

Broederschap, aan en van de tentoonstelling „De Hollandsche schilderkunst van Jeroen Bosch tot Rembrandt” te Brussel; J. Mendes da Costa, 20 stuks beeldjes van grès en gips, aan en van de tentoonstelling van S. Jessurun de Mesquita en Dr. J. Mendes da Costa in het Stedelijk Museum te Amsterdam; 2 Delftse kwispedoors, aan en van de tentoonstelling „Delfts Verleden” te Delft; J. Bendien, Vrouwelijk naakt, tekening, Ch. Toorop, 5 Zeeuwse boeren, Coba Ritsema, Meisje in het wit, S. Bisschop-Robertson, Kerk te Katwijk, aan en van de tentoonstelling van Moderne Nederlandse Kunst te Bazel, Bern, Kopenhagen en Helsinki; wortelnoten porceleinkast, 6 porceleinen borden met Chinees decor, J. Cresant, Borstbeeld van D. van Mollem, J. B. Perronneau, Portret van Cornelia Straalman, pastel, aan en van de tentoonstelling „Cornelis Troost en zijn tijd” in het Museum Boymans te Rotterdam; 7 gouden Romeinse munten, collectie van 74 munten, bodetekenen en lijkkleedversierselen van 4 gilden, 2 gildepenningen, aan en van de tentoonstelling van het Koninklijk Genootschap voor Munt- en Penningkunde in het Rijksmuseum te Amsterdam; Zevenburgs tapijt, 17e eeuw, aan en van de tentoonstelling „Oostersche Tapijten” in het Rijksmuseum te Amsterdam; J. Gabriëlse, Kop van een oude man, A. C. Willink, Zelfportret, aan en van de tentoonstelling „Kunstliefde” te Utrecht; J. Wttewael, Joseph en zijn broeders, A. Bloemaert, Landschap met rust op de vlucht naar Egypte, G. van Honthorst, Granida en Daifilo, aan en van de tentoonstelling van de „Vereeniging Rembrandt” in het Rijksmuseum te Amsterdam; R. Hynckes, De sleutels van de anachoreet, aan en van de tentoonstelling van werken van Raoul Hynckes bij E. J. van Wisselingh & Co. te Amsterdam; de navolgende schilderijen: J. de Veer, De aanbidding van de herders, A. Bloemaert, De gelijkenis van de zaaier, Utrechts Meester, $\pm$ 1573, De uitzending der apostelen, Utrechts Meester, $\pm$ 1575, De voetwassing, J. Wttewael, De aanbidding van de herders, de navolgende tekeningen: A. Bloemaert, Rust op de vlucht naar Egypte en Michaël stoot de verdoemde

engelen in de hel, E. van Schayek, Rust op de vlucht naar Egypte, J. Wttewael, De aanbidding der herders en De opwekking van Lazarus, de navolgende prenten: J. de Gheyn II, De verkondiging aan Maria, H. Goudt, Tobias en de engel en De vlucht naar Egypte, G. Pietersz, Maria met het Christuskind en Johannes de Doper en De Heilige Familie, J. Matham, Maria en het Kind, De verheerlijking van de geboorte van het Kind en De verkondiging aan Maria, J. Saenredam, Verkondiging aan de herders, aan en van de tentoonstelling van Religieuze Kunst in het Instituut voor Religieuze en Kerkelijke Kunst te Utrecht.

Weggeschonken werd:

J. Olibeeck, Zeegezicht, door Gemeentebestuur aan de luitenant-kolonel Stewart Holt, Town-major te Utrecht, als herinnering aan zijn verblijf alhier.

Verkocht wegens minder belang voor het museum werden:

Een aantal tinnen, koperen en zilveren voorwerpen, enig Delfts en Fries aardewerk, diverse Chinese en Japanse porceleinen gebruiksvoorwerpen, benevens nog een aantal andere, weinig waarde hebbende, glazen en artikelen; talrijke voorwerpen in geschonden toestand. Voor de volledige lijst zie correspondentie 1946, sub Becker, no 1297. Aan de firma H. Becker Dzn., Antiquair, te Utrecht.

Bibliotheek.

De kunsthistorische handbibliotheek boekte de volgende aanwinsten naast een aantal overdrukken, jaarverslagen en catalogi van elders gehouden tentoonstellingen:

Door schenking:

Dr. J. H. Jongkees, De uitvinding van de munt. Rede. 1946, van de schrijver; Arbok 1937—1942. Kunstindustrimuseet i Oslo, van Dr. E. S. Engelstad te Oslo; J. M. Dos Santos Simoes, Os Azulejos do

Paco de Vila Vicoso. 1945, van de schrijver; Dr. J. G. van Gelder, Kunstgeschiedenis en kunst. Rede. 1946, van de schrijver; Prof. W. van der Pluym, Het Nederlandsche binnenhuis en zijn meubels (1650—1750). Heemschutserie, van de uitgever;

Door aankoop:

Dr. E. H. ter Kuile, De monumenten van geschiedenis en kunst in Leiden en westelijk Rijnland; Jacq. Schulman, Nederlandsche munten van 1795—1945; Elseviers Maandschrift, Jrg. 34, no 3, Maart 1924 (G. J. Hoogewerff, Jan van Scorel en de Italiaansche kunst van zijn tijd); P. Aretino, „Ontaarde kunst”. 1945; W. Uhde, Vincent van Gogh. Phaidon-uitgave; Dr. N. R. A. Vroom, De schilders van het monochrome banketje; Graaf J. de Borchgrave d’Altena, Het werk van onze Romaansche en Gothische beeldenaars; Jean Verrier, La broderie de Bayeux. 1946; Dr. H. J. Broers, Utrecht. Historische wandelingen. 1909; A. Houbraken, „De Groote Schouburgh”, bewerkt door P. T. H. Swillens. Deel II. 1944; Carel van Mander, Het Schilderboek; Jhr. Mr. Dr. E. A. van Beresteyn, Geschiedenis der Johanniter-Orde. 1934; Art et Décoration, 1946, no. 2 en Art et Style, Dec. 1946. (Artikelen over de tentoonstelling van Franse wandtapijten in het Rijksmuseum te Amsterdam); Cat. Exhibition of the King’s Pictures. Deel I: tekst. Deel II: illustraties;

In ruil:

met het Gemeente-Museum te 's-Gravenhage diverse catalogi van aldaar gehouden tentoonstellingen voor catalogi van tentoonstellingen, in het Centraal Museum gehouden;

Abonnementen:

op de maandbladen „Phoenix” en „Ambacht”;

In bruikleen:

van de „Stichting Nederlandsch Kunstbezit”: Dr. C. Hofstede de Groot, Beschreibendes und kritisches Verzeichnis der hervorragenden Holl. Maler. 10 Delen.

Bezoek.

Het aantal bezoekers van het museum en van de tentoonstellingen bereikte een nog niet gekende hoogte, hoewel er rekening mee moet gehouden worden, dat dit hoge cijfer vooral te danken was aan het drukke bezoek aan de tentoonstelling „Herwonnen Kunstbezit”. In totaal werd het museum bezocht door 34.419 (v.j. 5.619) personen, verdeeld als volgt:

Museum:

3.879 (v.j. 2.204) bezoekers van f 0,20, 1.061 (v.j. 224) van f 0,10, 5.929 (v.j. 3.162) kosteloos, 47 (v.j. 124) met schoolkaarten;

Tentoonstellingen:

„Nederland helpt Indië”: 7.418 kosteloos; „Herwonnen Kunstbezit”: totaal aantal bezoekers: 13.532, waarvan 6.794 van f 0,40, 5.871 van f 0,25 en 867 van f 0,10; „Het Nederlandsche Boek door de eeuwen”: 1.032 van f 0,60 (in deze prijs was de verplichte catalogus van de tentoonstelling inbegrepen); „Moderne Kunst uit particulier bezit te Utrecht”: totaal aantal bezoekers 1.521, waarvan 1.285 van f 0,25 en 236 van f 0,10.

Voor de tentoonstelling „Herwonnen Kunstbezit” werden 350 rondleidingen georganiseerd.

Voorts werden verkocht: 3 (v.j. 5) jaarkaarten, 285 (v.j. 889) schoolkaarten, terwijl er 33 (v.j. 6) vergunningen voor tekenen en copïëren werden uitgereikt.

Verkoop museumuitgaven.

Van de catalogus van het Historisch Museum werden verkocht 14 (v.j. 19), van de Wegwijzer door het Museum 596 (v.j. 197), van de Geïllustreerde beschrijving van het Poppenhuis 27 (v.j. 39) (sinds Jan. 1946 uitverkocht), van de catalogus van de tentoonstelling „Vroeg-Middeleeuwsche Kunst” in 1939 ter gelegenheid van de Willibrordherdenking 8, van de catalogus van de tentoonstelling „Herwonnen Kunstbezit” 4.304, van de catalogus van de tentoonstelling „Het Nederlandsche Boek door de eeuwen” 1.032 en van de catalogus „Papieren knipsels” 69, van de catalogus van de tentoonstelling

„Moderne Kunst uit particulier bezit te Utrecht” 487 exemplaren.

Voorts werden verkocht: 16 (v.j. 49) foto's (uit de resterende voorraad afdrukken. Eerst aan het einde van het jaar konden nieuwe opnamen gemaakt worden. Zie Werkzaamheden), 35 (v.j. 20) Albumpjes met prentbriefkaarten, 374 (v.j. 141) foto-briefkaarten, 98 (v.j. 164) foto-briefkaarten van het Utrechtse Schip en 21 (v.j. 9) foto-briefkaarten van de museumtuin.

De Directrice van het Centraal Museum,

Jonkvrouwe Dr. C. H. DE JONGE.

